

lumbia. Navedeni projekt, ističu autorice, ilustrira očitu potrebu za stjecanjem i razvijanjem interdisciplinarnih znanja i vještina koje mogu poduprijeti tradicionalno definiranu ulogu arhivista kao vjerodostojnih čuvara izvornih dokumenata nastalih u elektroničkom okruženju.

Marian Hoy sa Sveučilišta u Canberri, u članku pod naslovom *Relationships, trust and learning: experiences of emerging professionals working in collecting institutions* (Veze, vjerodostojnost i učenje: iskustva pripravnika zaposlenih u baštinskim ustanovama), raspravlja o čimbenicima koji utječu na stjecanje znanja i vještina pripravnika zaposlenih u arhivima, muzejima, knjižnicama i drugim baštinskim ustanovama. Temelj rasprave su rezultati istraživanja provedenog tijekom dvogodišnjeg razdoblja 2006-2008. na uzorku od šesnaest pojedinaca zaposlenih u javnim baštinskim ustanovama u Canberri. Zaključuje se kako su odnosi s mentorima, nadređenima i drugim zaposlenicima, jedna od temeljnih komponenti potrebnih u razvoju vještina i znanja te planiranju budućeg profesionalnog usmjerenja.

Posljednji je članak Michaela S. Mossa, profesora na Sveučilištu u Glasgowu pod naslovom *It is a question of trust or why are we afraid to go to Nineveh?* (Pitanje je povjerenja ili zašto se bojimo ići u Ninivu?). Prenoseći vlastita iskustva koja je stekao kao voditelj programa *Information Management and Preservation MSC Programme* na Sveučilištu u Glasgowu, autor preispituje ulogu arhivista u modernim, neoliberalnim društvima. Raspravlja o složenosti pojmova vjerodostojnost, učinkovitost, transparentnost i odgovornost i njihovom odnosu prema spisovodstvu u globalnoj kulturi i elektroničkom okruženju. Zaključno ukazuje na potrebu otvaranja arhivistike prema drugim disciplinama te prezentiranja rada arhiva široj javnosti.

Nenad Bukvić

Archives and Manuscripts, The Journal of Australian Society of Archivists, 39, 1(2011)

Prvi broj australskog časopisa *Archives and Manuscripts* iz 2011. kroz šest članaka središnjeg dijela časopisa bavi se suvremenim izazovima s kojima se arhivistika suočava, brzim razvojem tehnologije, svjetskom umreženošću i dostupnošću informacija te zaštitom ljudskih prava, osobnih podataka i prava domorodačkih zajednica. Svaki članak započinje podacima o autoru i njegovom stručnom odnosno znanstvenom polju interesa.

U uvodnom dijelu urednik časopisa Sebastian Gurciullo daje osvrt na sve članke i broj općenito. Prvi je članak *Ripples across the Pond: Global Implications of the Heiner Affair* (Valovi preko bare: globalne implikacije afere Heiner), autora Randall C. Jimersona, profesora povijesti i ravnatelja diplomskog studija arhivistike i spisovodstva na Western Washington University u Bellinghamu, Washington, USA. U članku je riječ o australskoj aferi Heiner, primjeru zlouporabe pri postupku izlučivanja u pismohranama, u stvari uništavanja dokaza. Čitavu stvar je pokrenuo Kevin Lindeberg, sindikalni predstavnik osramoćenog ravnatelja popravnog doma u kojem su se događala zlostavljanja djece. Lindeberg je u ulozi zviždača kontaktirao australsku arhivističku zajednicu, pokušavajući pokazati odmak od prakse izlučivanja u ovom slučaju, a potom i dvojicu kanadskih stručnjaka za arhivistiku i spisovodstvo i time je

čitav slučaj prešao granice Australije i postao predmetom polemike u međunarodnim arhivističkim krugovima. Članak govori o uključivanju arhivističke struke u procese suđenja, te o utjecaju afere Heiner na struku. Premda je u početku sadržaj afere Heiner na drugoj obali Pacifika gotovo posprdno komentiran u odnosu na čitav niz drugih afera, njegov odjek u sjevernoameričkom krugu arhivističke zajednice bio je velik.

Slijede tri članka o novim zahtjevima i mogućnostima arhivistike što ih nudi nova informatička tehnologija. Prvi u nizu je *WikiLeaks and Web 2.0: privacy, security and other things that keep me awake...* (WikiLeaks i Web 2.0: privatnost, sigurnost i druge stvari koje me drže u budnom stanju ...). Autor članka je Alex Byrne, knjižničar, istraživač i pisac po struci, zaposlen u University of Tehnology u Sydneyu i član niza međunarodnih knjižničarskih udruženja od kojih je nekima bio i predsjednikom. U ovom članku autor se bavi neprekidnim rastom i razvojem Web tehnologije (Web 2.0, koncepcija koja omogućava korisniku sudjelovanje u kreiranju sadržaja weba, podrazumijeva interaktivnu dvosmjernu komunikaciju) i utjecaju tog razvoja na ulogu arhiva te srodnih institucija, knjižnica i muzeja. U uvodnom dijelu osvrće se na Tim O'Reillyjev koncept Web 2.0 i njegov utjecaj na promjene u međusobnom komuniciranju, kreiranju javnog mišljenja, pristupu informacijama, političkim aktivnostima i drugim aspektima promjena i razvoja. Nadalje se bavi konkretnim sadržajima Web 2.0 tehnologije, kao što su *Wikipedia* i *Wikileaks*, vezano uz dostupnost, ali i utjecaj na informacije; sadržajima vezanim uz dostupnost fotografija i video sadržaja kao što su *You Tube*, *Vimeo*, *Flickr* i dr.; sadržajima za samoobjavljivanje (*Blogger* ili *Wordpress*); mrežama za društvene odnose i promidžbu (*Facebook* i *Twitter*), te još nekim sadržajima koji predstavljaju nove izazove za institucije koje se bave prikupljanjem raznih sadržaja. Navodi neke pokušaje praćenja tokova na tom polju kao što je „Pandora“ program Australijske nacionalne knjižnice za prikupljanje i dostupnost *on-line* publikacija i stranica vezanih za Australiju od *US Library of Congress*. Na kraju, autor postavlja pitanja koja ga zaokupljaju i nude izazove vezane uz nove tehnologije, kao pitanje sigurnosti informacija i privatnosti ili postavljanje granica kod pravnih pitanja.

Slijedi *The Thorniest Area: Making Collections Accessible Online While Respecting Individual and Community Sensitivities* (Najtrnovitije područje: izrada on-line zbirke uz uvažavanje osjetljivosti pojedinca i zajednice). Autor članka Paul Dalglish radio je godinama u Ministarstvu obrane, a od 1992. radi u Australskom nacionalnom arhivu (*National Archives of Australia*). Bavi se politikom razvoja Nacionalnog arhiva te pitanjima autorskih prava. Članak govori o velikim promjenama i poboljšanjima u dostupnosti digitalnih sadržaja knjižnica, arhiva i muzeja te novim pitanjima, problemima i izazovima unutar arhivističke struke. Današnja tehnologija, naime, omogućava neograničeno umnožavanje sadržaja. Kad je nešto od gradiva jednom fotografirano, skenirano ili dostupno *on-line*, „izašlo“ je iz arhivske ustanove. Dostupnost *on-line* sadržaja s jedne strane olakšava istraživačima posao, ali s druge širi broj korisnika, koji više nisu samo znanstvenici-istraživači. Cilj je postizanje ravnoteže između dostupnosti i zaštite autorskih prava te usklađivanje zakona o povjerljivosti i privatnosti podataka s novim tehnologijama

Treći članak vezan za informatičku tehnologiju je *AE2 Commander: simulation and serious games in online cultural heritage space* (AE2 Commander: simulacije i ozbiljne računalne igre u on-line kulturnom prostoru). Članak je to dvojice autora,

Marka Brogona i Martina Maseka, obojice profesora u Školi za računarstvo i sigurnosnu znanost Edith Cowan Sveučilišta. Članak govori o razvoju CGI (*computer-generated imagery*) računalnih mogućnosti, koje su dovele do današnjih „ozbiljnih“ računalnih igara, u početku smišljenih samo za zabavu, a danas isključivo edukacijskih simulatora ili ozbiljno-zabavnih povijesnih simulatora poput *AE2 Commandera*. *AE2 Commander* je računalna igra, simulacija australske podmornice iz Prvog svjetskog rata, kreirana uz podršku Ian Maclean stipendije, dobivene 2009. s namjerom istraživanja potencijala „ozbiljnih“ računalnih igara u prostoru *on-line* arhiva. U članku je opisan proces te problemi pri nastajanju same igre, ali i korištenje *on-line* arhiva i drugih mogućnosti elektroničke mreže za sakupljanje podataka poput *US Geological Survey* i *Google Earth*.

Slijede dva članka o pravima domorodačkih zajednica i njihovom uključivanju u svijet australskih arhiva. Članak *Resetting relationships: archives and Indigenous human rights in Australia* (Ponovno povezivanje: arhivi i ljudska prava domorodačkog stanovništva u Australiji) obrađuje problematiku programa zaštite ljudskih prava domorodaca u Australiji te njihovu vezu s australskim arhivima i arhivistima. Riječ je o pet suautora: Sue McKemmish, Livia Iacovino, Eric Ketelaar, Melisa Castan i Lynette Russell. Svi su predavači na Sveučilištu Monash i u području njihova rada i zanimanja su i prava domorodačkog stanovništva Australije. Članak se temelji na rezultatima istraživanja nekoliko australskih projekata koji se bave srodnom tematikom, a naročito na zaključcima pretkonferencijske radionice Australskog društva arhivista, održane u Melbourneu 2010. godine na temu „Arhivi i ljudska prava domorodačkog stanovništva“. Navedene su i komentirane međunarodne deklaracije i povelje koje se bave zaštitom ljudskih i kulturnih prava naroda, a naročito UN-ova Deklaracija o pravima domorodačkih naroda iz 2007. godine. Usporedno su navedeni primjeri iz važećih australskih arhivskih zakona, programa i prakse, uz zaključak da ih treba revidirati i uskladiti s prihvaćenim međunarodnim obvezama. Posebno je istaknuta potreba uspostavljanja direktne veze između arhivske i domorodačke zajednice te aktivnog uključivanja domorodačkog stanovništva u arhivske i spisovodstvene sustave. Dosadašnja prepreka tome bila je australska pravna i arhivska praksa koja nije uključivala domorodačko stanovništvo u procese stvaranja podataka o njima samima, nedostatak obveze da ih se obavijesti o postojanju takve baze podataka niti postojanje mogućnosti za odgovor ili intervenciju. U drugom dijelu članka Livia Iacovino iznosi svoje mišljenje o Australskom vodiču za primjenu UN-ove Deklaracije o pravima domorodačkih naroda iz 2007. kojeg je 2010. izdala Australska komisija za ljudska prava (*Australian Human Rights Commission*). Usporedno su analizirane odredbe i članci iz međunarodnih i australskih dokumenata, a posebno su pojedinačno obrazložena opća načela po kojima se treba postupati: načelo slobodne volje, prethodnog dogovora, obaviještenosti i obostranog pristanka, načelo samoodređenja i nediskriminacije, načelo primjene kulturnog prava kao općeg ljudskog prava te pravo da se zna istina i pravo na odgovor.

Posljednji članak ovog broja časopisa je *Archives and Indigenous communities can work together: one Koori's perspective* (Arhivi i domorodačke zajednice mogu raditi zajedno: pogled jedne pripadnice Koori naroda). Autorica je Narissa Timbery, pripadnica australskog domorodačkog naroda Koori, koja je završila studij upravljanja informacijama i sustavima, kao stipendistica Odjela arhiva domorodačkog stanovništva na Sveučilištu Monash. Posebna tema njezinog istraživanja je pronalaženje

primjerene metodologije istraživanja i načina na koji arhivi prikupljaju podatke od domorodačkih zajednica. Članak se bavi temom građenja međusobnog povjerenja i uvažavanja između domorodačkih zajednica i arhivskih institucija, kao neophodnog temelja za uspješno dovršavanje zajedničkog projekta. Tri su ključne grupe koje se međusobno prepliću: domorodačka zajednica, arhivska institucija i društvena organizacija čija djelatnost podupire i servisira zajednicu. Ona ističe kako je za uspjeh presudna prva stepenica u procesu odnosno prethodno međusobno dogovaranje, upoznavanje i stjecanje povjerenja. Svoju metodologiju autorica obrazlaže primjerima tri projekta pokrenuta od strane australske arhivističke zajednice. Prvi je publikacija *Finding your story: a resource manual to the records of the Stolen Generations in Victoria* (Tražeći svoju priču: priručnik za pristup podacima o izgubljenim generacijama države Viktorija), izdana na traženje Aboridžina iz države Viktorija kao pomoć pri traženju lokacija na kojima se nalaze podaci o njihovoj zajednici u spisima vlade Commonwealtha te upute kako ih pretraživati. Drugi je primjer projekt *Bringing Them Home, Name Index* (Dovodeći ih kući, kazalo imena), publikacija nastala kao rezultat prethodno uspostavljenog povjerenja i dogovora između domorodačke zajednice, društvenih organizacija koje ih potpomažu i Nacionalnog arhiva Australije. Sadržuje podatke i imena djece koje je država u prošlosti prisilno odvodila iz domorodačkih obitelji. Treći je primjer projekt *Trust and technology* (Povjerenje i tehnologija), koji je imao za cilj približiti arhivsku znanost specifičnom sustavu znanja domorodačkog stanovništva. Posebno se to odnosi na stvaranje upotrebljivih arhivskih sustava za bilježenje domorodačke usmene povijesti i znanja. Na kraju autorica prilaže dva dodatka. Jedan je popis značajnih događanja što su ih organizirale državne institucije i društvene grupe kao dokaz razumijevanja i suosjećanja s domorodačkim zajednicama te prvi korak ka međusobnom približavanju. Ističu se izvještaji komisija o domorcima umrlima u zatvorima te izložba o odvođenju domorodačke djece pod nazivom *My heart is breaking* (Srce mi se slama). Drugi dodatak je tablica s uvjetima koje treba zadovoljiti pri dogovaranju s domorodačkom zajednicom, a prethodi prikupljanju podataka.

Slijedi transkript intervjua glavnog urednika časopisa Sebastiana Gurciulla s Kevinom Lindebergom, glavnim protagonistom prvog članka o aferi Heiner. U intervjuu se govori o drugim Lindebergovim aktivnostima i preokupacijama, o utjecaju afere na njegov život, karijeru i obitelj, o odnosu javnosti, političara i javnih službi prema pojedincima te o pogledu na čitavu situaciju i pretrpljenim žrtvama.

Kim Eberhard i Colleen McEwen, arhivisti s dugogodišnjim iskustvom u struci, daju osvrt na Opću deklaraciju o arhivima: *Development and implementation on International Council on Archives' Universal declaration on archives 2007-2011*.

Prije prikaza izdanja na samom kraju broja, zanimljiv je putopis *An archivist in Egypt* (Arhivist u Egiptu) autora Stephana Yorkea, o nekoliko dana provedenih na znamenitim povijesnim mjestima Egipta (Kairo, Aleksandrija, Karnaka i Abu Simbel), viđenih očima arhivista.

Na kraju izdanja prikazane su sljedeće publikacije: *The arrangement and description of archives amid administration and technological change: essays and reflections by and about Peter J Scott*, ur. Adrian Cunningham (Peter Horsman i Kate Cumming); Terry Eastwood i Heather MacNeil, *Currents of archival thinking* (Sue

McKemmish); Jane Doulman i David Lee, *Every assistance and protection: a history of the Australian passport*, (Gerard Foley); Elena S. Danielson, *The ethnical archivist* (Catherine Robinson); Laura Millar, *The story behind the book: preserving authors 'and publishers' archives* (Michael Forstorm); Michael Nash, *How to keep union records i Archives: principles and practices* (Sigrid McCausland); Melissa Mannon, *Cultural heritage collaborators: a manual for community documentation* (Susan E. Davis) i na kraju dva izdanja o Manningu Clarku, jednom od najistaknutijih australskih povjesničara: *Manning Clark: a life*, Brian Matthews i *Ever, Manning: selected letters of Manning Clark 1938-1991*, urednice Roslyn Russell (Shauna Hicks).

Goran Kanižaj

Journal of the Society of Archivists, 32, 2(2011)

Prvi od članaka kojim započinje ovaj broj časopisa, članak je kanadskog teoretičara Terryja Cooka *'We are what we keep; we keep what we are': archival appraisal past, present and future* ('Mi smo ono što čuvamo; mi čuvamo ono što jesmo': povijest, sadašnjost i budućnost arhivističkog vrednovanja). Propitujući se gotovo u filozofskoj maniri o tome tko je ili tko su zapravo oni koji vrednuju gradivo, kao i o tome kakva je kvaliteta samog vrednovanja, Cook u svojem članku promišlja, analizira i daje (kritički) osvrt na tri povijesne faze razvoja vrednovanja. Prva od faza u povijesti vrednovanja koju Cook analizira je Jenkinsonova, nastala u vrijeme u kojem je vrednovanje smatrano nearhivističkim, a odgovornost vrednovanja prebačena na stvaratelje. Druga faza koju autor navodi je pristup Theodora Schellenberga, prema kojem su arhivisti-povjesničari oni koji prema vrijednostima proizašlima iz trendova historiografije određuju koje bi gradivo bilo vrijedno za korištenje i tako vrednovano kao arhivsko, a koje određeno za izlučivanje odnosno uništenje. Kao treći u toj fazi razvoja spomenut je Hans Booms, koji je pridonio arhivističkom vrednovanju novom postavkom: vrednovanje se temelji na istraživanju, analiziranju društva i javnoga mnijenja. Cookov pogled u budućnost donosi njegovo vlastito uvjerenje da će budući ključni smjer u razvoju vrednovanja biti uključivanje direktno građana, kao sudionika i partnera. Prema autorovom mišljenju, suvremeni arhivisti razvili su se tijekom povijesti kroz spomenute tri faze u arhiviste-vrednovatelje, a Cookova vizija arhivske budućnosti u pogledu vrednovanja, vizija je arhivista koji dijeli tu funkciju vrednovanja s građanima, pri čemu se združuju iskustva i jednih i drugih.

Sarah Pymer autorica je članka *Ethical editing of oral histories: the experience of the Birmingham children's homes project archivist* (Etičko uređivanje usmenih povijesti: iskustvo arhivističkog projekta Birminghamski dječji domovi), u kojem je iznijela problematiku zaštite podataka, pravne i etičke probleme pri intervjuiranju bivših korisnika i osoblja dječjih domova u svrhu projekta čiji su glavni ciljevi bili združiti postojeće zapise iz dječjih domova i sakupiti, stvoriti i katalogizirati nove, uključujući i zapise usmene povijesti i fotografije. Autorica izlaže pozadinu projekta, koji su vodili arhivist i usmeni povjesničar (*oral historian*) iz *Birmingham Archives and Heritage* te samostalni prepisivač koji je transkribirao intervjue. Navodi i brojna pitanja vezana uz zaštitu identiteta intervjuiranih osoba, kao i drugih osoba koje se u njihovim intervjuima spominju, budući da je gotovo svaki intervju sadržavao osjetljivi materijal te